

Asia: VN/33836/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne valvontalain 1 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Kunnan hytejärjestämistehtävän valvonta).

-

Kommenttinne valvontalain 4 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmä).

-

Kommenttinne valvontalain 9 §:ään ja 24 §:n 1 momenttiin ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Palveluntuottajan henkilöstön kielitaidosta huolehtiminen)

HUS-yhtymä pitää sinällään tarpeellisena tarkentaa henkilöstön kielitaitovaatimuksia koskevaa lainsäädäntöä. Kielellisten oikeuksien toteutumisella on merkittävä vaikutus potilaan perusoikeuksien toteutumiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.

HUS-yhtymä haluaa kuitenkin tuoda tässä yhteydessä esiin huolensa siitä, että tietyissä tilanteissa potilaan kielellisten oikeuksien painottaminen yli muiden oikeuksien ei aina kuitenkaan ole potilaan kokonaisedun mukaista. Esimerkiksi yhdenvertaisuusvaltuutetun ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan viimeaikaisissa ratkaisuissa potilaan kielellisten oikeuksien toteutuminen on painotettu tärkeämmäksi asiaksi kuin potilaan hyvän sairaanhoidon toteutuminen. HUSissa on tietyissä vaativan ja suppean osaamisalueen hoidoissa se tilanne, että hoitotiimiin saattaa kuulua yhteensä vain muutamia henkilöitä, eivätkä he kaikki kykene palvelemaan potilasta esimerkiksi ruotsiksi. Tällöin potilaan näkökulmasta joudutaan punnitsemaan, onko hänen kannaltaan tärkeämpää saada hoitoa omalla äidinkielellään, vai se, että häntä hoitavalla ammattihenkilöllä on hänen sairauteensa liittyvä paras mahdollinen osaaminen ja ammattitaito. HUSin kaltaisessa suuressakin organisaatiossa on ajoittain haasteita kyetä varmistamaan kielellisten oikeuksien toteutuminen tällaisissa kapea-alaista osaamista edellyttävissä hoitotilanteissa esimerkiksi

päivystysaikana. HUS-yhtymä katsoo, että kielellisten oikeuksien toteutuminen ei tällaisissa tilanteissa voi olla potilaan kokonaisu oikeuksien toteutumisen kannalta tärkeämpi asia kuin oikeus hyvään hoitoon.

Kommenttinne valvontalain 18 §:ään ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Velvoitteidenhoitoselvityksen pyytäminen ja laatiminen)

HUS kannattaa ehdotusta.

Kommenttinne valvontalain 24 §:ään ehdotetuista 2 ja 3 momentista ja niiden vaikutuksista (Palvelunjärjestäjän omavalvontaan ja lastensuojelun sijaishuollon valvontaan liittyvät tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet)

-

Kommenttinne valvontalain 26 ja 27 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Omavalvonnan raportointi)

HUS-yhtymä kannattaa kaikkea sellaista sääntelyn kehittämistä, mikä vähentää palvelujärjestelmän hallinnollista taakkaa. Tästä syystä HUS-yhtymällä ei ole syytä vastustaa tätäkään ehdotusta. HUS-yhtymä kuitenkin ehdottaa, että pykälässä muutettaisiin raportointivelvoite ”vähintään kuuden kuukauden välein” mieluummin muotoon ”vähintään kahdesti vuodessa”. Raportointi vähintään kuuden kuukauden välein tarkoittaisi käytännössä raportin valmistelua heinäkuussa, eli keskellä lomakautta, mikä ei ole realistista. Näin ollen on epätodennäköistä, että nyt ehdotettu muutos vaikuttaisi käytännössä HUSin raportointikäytäntöihin. Sen sijaan, jos raportointi olisi mahdollista toteuttaa esimerkiksi toukokuun lopun ja vuodenvaihteen tietojen pohjalta, vähentäisi tämä raportointiin liittyvää hallinnollista taakkaa myös tosiasiallisesti.

HUS-yhtymä haluaa samassa yhteydessä nostaa esiin myös sen, että valvontalaissa voisi olla hyvä säätää myös omavalvontaohjelman ja -suunnitelman säännöllisestä päivittämisestä vähintään määräajoin. Tällainen määräaika voisi omavalvontaohjelman osalta olla esimerkiksi vähintään neljän vuoden välein, jolloin omavalvontaohjelman päivittäminen olisi mahdollista sitoa esimerkiksi valtuustokausiin. Omavalvontasuunnitelmien osalta olisi mahdollista säätää siten, että omavalvontasuunnitelmat tulisi päivittää vähintään aina kun omavalvontaohjelmaa päivitetään, tai jos palveluntuottajalta ei edellytetä omavalvontaohjelmaa, vähintään neljän vuoden välein. Tämä lisäisi omavalvontaohjelman ja -suunnitelman läpinäkyvyyttä ja jäntevöittäisi niihin liittyvää valmistelua.

Kommenttinne valvontalain 2 ja 28 §:ään ehdotettavista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittäminen)

HUS-yhtymä kannattaa ehdotusta, mutta pitää sitä riittämättömänä. Hyvinvointialueet ovat aikaisemmin tuoneet eri yhteyksissä esiin vuokratyövoiman käyttöön liittyviä haasteita. Keskeiset haasteet liittyvät erityisesti vuokratyövoiman osaamisen varmistamiseen varsinkin äkillisissä tilanteissa tai virka-ajan ulkopuolella alkavissa työtehtävissä. Työturvallisuuslain 3 §:ssä säädetään vuokratyöntekijän työnantajan velvollisuudesta varmistaa, että vuokratyöntekijällä on riittävä

ammattitaito, kokemus ja sopivuus suoritettavaan työhön, mutta sääntely on nykyisellään koettu käytännössä riittämättömäksi. Yksi vaihtoehto ratkaista asia olisi antaa myös hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle mahdollisuus saada henkilöstöä vuokraavilta yrityksiltä soveltuvien osin vastaavasti tietoja kuin mistä säädetään valvontalain 45 §:ssä.

**Kommenttinne valvontalain 45 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista
(Viranomaisvalvonnan tiedonsaantioikeudet)**

Ks. edellinen kommentti.

Kommenttinne 47 a §:n sääntelystä koskien Pohjanmaan hyvinvointialueen tehtäviä, ohjausta ja rahoitusta kansallisena asiakas- ja turvallisuuden asiantuntijaviranomaisena.

HUS-yhtymä kannattaa sinällään kansallista asiakas- ja potilasturvallisuuden asiantuntijaviranomaista ja tämän tehtävän antamista Pohjanmaan hyvinvointialueelle, mutta haluaa esittää asiasta joitain huoliaan. Pohjanmaan hyvinvointialueen yhteydessä sijaitsevan Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen toiminta on kohtuullisen vakiintunutta ja erityisesti tietyissä valtakunnallisissa koordinaatiotehtävissä hyvinkin toimivaa ja hyvinvointialueiden toimintaa tukevaa. Toisaalta Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksella on hyvin laaja koko sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaan liittyvä tehtäväkenttä, eikä sillä ole tällä hetkellä ollut kaikkien sille annettujen tehtävien hoitamiseen riittäviä resursseja eikä osaamista. Pahimmillaan tämä on johtanut tilanteisiin, joissa Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen toiminta on pikemminkin hidastanut ja jopa häirinnyt hyvinvointialueiden asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyvää kehittämistoimintaa, kuin tukenut sitä. Tällaisissa tilanteissa Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen tulisi voida nykyistä aktiivisemmin hyödyntää myös hyvinvointialueilla olevaa osaamista ja resursseja.

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskukselle annettavaa asiantuntijaviranomaisen roolia tulisi tarkentaa lain perusteluissa. HUS-yhtymä sinällään kannattaa Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskukselle annettavaa asiantuntija- ja koordinaatoroolia, mutta Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen antama ohjeistus ei voi jatkossakaan olla hyvinvointialueita sitovaa. Hyvinvointialueilla tulisi esimerkiksi aina olla mahdollisuus päättää mitä Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen ohjeistusta se hyödyntää omassa toiminnassaan, ja mistä asioista se haluaa ohjeistaa itse.

Kommenttinne väliaikaisen sääntelyn voimassaolon ja julkisten palveluntuottajien siirtymäajan jatkamisesta ja niiden vaikutuksista

HUS-yhtymä on lukuisissa eri yhteyksissä tuonut esiin nyt voimassa olevan sääntelyn ja siihen liittyvän viranomaisohjauksen ongelmia. Tästä syystä HUS-yhtymä kannattaa lämpimästi ehdotettua väliaikaisen sääntelyn voimassaolon ja julkisten palveluntuottajien siirtymäajan jatkamista. STM:n kanssa käydyissä keskusteluissa on tuotu esiin, että siirtymäajan jatkoajalla olisi tarkoitus käynnistää koko nykyisen rekisteröintisääntelyn uudelleentarkastelu, mitä HUS-yhtymä myös kannattaa lämpimästi ja on asian jatkovalmistelussa mielellään mukana. HUS-yhtymä ei sinällään vastusta julkisten palveluntuottajien rekisteröitymisvelvoitetta, mutta jatkovalmistelussa tulee hyvin tarkkaan pohtia, mitkä rekisteröitymistiedot ovat aidosti tarpeellisia valvonnan organisoinnin ja toteuttamisen näkökulmasta, ja miten ja kenen toimesta näitä tietoja ylläpidetään, jotta rekisteröinnistä ei aiheudu tarpeetonta ja turhia kustannuksia aiheuttavaa hallinnollista taakkaa.

Muut kommentit esitysluonnoksesta

-

Heikkilä Teppo
HUS-Yhtymä